

NOMINASJON TIL NORGES DOKUMENTARV

DEL A: GRUNNLEGGENDE INFORMASJON

4.1: SAMMENDRAG MED BESKRIVELSE AV DOKUMENTENE

4.1.1:

Kulisteinen

Runeinnskriften på Kulisteinen, som daterer seg tilbake til det tidlige 1000-tallet, betegnes som Norges dåpsattest, fordi det er første gang, vi kjenner til at navnet "Norge" er brukt på norsk jord. I tillegg er det ikke bare et av de tidligste vitnesbyrd om kristendommens tilstedeværelse i Norge, men også en direkte datering av innføringen av kristendommen.

Kulisteinen, som opprinnelig var reist på øya Kuløy mellom Edøy og Smøla i skjærgården utfor Kristiansund på Nordmøre (fig. 1), er en 1,90 m høy, slank og firesidet runestein med et innhugd kors på den ene bredsidan og en runeinnskrift i to loddrette linjer på den ene tilstøtende smalsiden (fig. 2-4). Runene er skrevet med det yngre runealfabet, som ble brukt i perioden ca. 800-1400 e. Kr. Smalsiden er ca. 13 cm bred og innskriftens to linjer er skilt med en dypt innhugd strek. Den første linjen er 1,12 m lang og består av 42 runer; den andre 1,11 m og har 38 runer (fig. 5). Hver linje begynner med et lite kors foran runetegnene og teksten leses nedenfra og opp. Begge linjer går helt opp til steinens øverste kant, der toppen er slått av, så teksten kan derfor ha vært lenger. De første tegnene i hver linje er helt tydelige, mens de øvrige er noe forvitret. Latexavstøpninger og nyere mikrokarteringsteknologiske undersøkelser (laserskanning) har gjort det mulig å tyde innskriften.

Latexavstøpningene, som ble utført i 1956, resulterte i at det ble mulig å lese og tolke runeinnskriften for første gang¹:

Þórir ok Hallvarðr reistu stein þinsi ept (Ulfjót) ...
Tolf vetr hafði kristendómr verit i Nóregi ...

Tore og Hallvard reiste denne steinen etter (Ulvjot) ...
Tolv vintrar hadde kristendomen vori i Noreg ...

I 1998 publisertes en ny tolkning² som resultatet av mikrokarteringsteknologiske undersøkelser. Nytolkingen medførte et litt mere nyansert innhold i runeteksten:

¹ Liestøl, Aslak: 449. Kuli. Norges innskrifter med de yngre runer IV. Oslo 1957, s. 280 ff.

Pórir ok Hallvarðr reistu stein þansi ept*****
Twelf vintr hafði kristendómr um rétt i Nóregi

*Tore og Halvard reiste denne steinen etter *****...
Tolv vintre hadde kristendommen bedret (ting) i Norge...*

Nytolkingen bekreftet i store trekk tolkingen fra 1956, men den medførte imidlertid to vesentlige endringer. Navnet "Ufljót/Ulvljot" i første linje ble utelatt, da de siste runene i linjen ansås for å være for utydelige å lese. I annen linje ble "verit/vori" nylest til "um rétt/bedret (ting)", hvilket gir en markant meningsforskjell i forhold til første tolkning. Ordleggingen i innskriften oppfattes iflg. nylesing og nytolkning som et propagandaskrift for kristendommen, da formuleringen «um rétt» i innskriften betyr 'sørge for lov og rett'. I tolv vintre hadde kristendommen altså enten bedret ting eller likefrem sikret lov og orden i Norge. Denne nytolkingen er imidlertid fremdeles gjenstand for faglig diskusjon

Selv om den avslåtte toppen (ca. 40 cm) av steinen sannsynliggjør at innskriften har vært litt lengre, er den eksisterende teksten av vesentlig betydning for forståelse av kristendommens innføring og nasjonsbyggingen i Norge.

4.2: OPPLYSNINGER OM SØKER

4.2.1: Navn på søker.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie
NTNU Vitenskapsmuseet

4.2.2: Søkers tilknytning til den nominerte dokumentarven.

NTNU Vitenskapsmuseet forvalter i hht forskrift 1979-02-09 nr 8785 statens eiendomsrett til Kulisteinen som et løst kulturminne, jf. kulturminneloven § 12 første ledd bokstavene a – c.

4.2.3: Ansvarlig(e) for nominasjonsprosessen.

Museumsdirektør Axel Christophersen

4.2.4: Kontaktinformasjon.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie
NTNU Vitenskapsmuseet
7491 Trondheim

Museumsdirektør Axel Christophersen

Tlf. 73 59 21 45

axel.christophersen@ntnu.no

² Hagland, Jan Ragnar: Innskrifta på Kulisteinen: Ei nylesing ved hjelp av Jan O. H. Swantessons mikrokarteringsteknologi. Senter for middelalderstudier skrifter nr 8. Trondheim 1998.

Førstekonsulent Anne Birgitte Høy-Petersen

tlf. 73 59 08 61

gitte.hoy@vm.ntnu.no

4.3: IDENTIFIKASJON OG BESKRIVELSE AV DOKUMENTENE

4.3.1: Identifikasjonsdetaljer (plassering) på dokumentene.

Navn: Kulisteinen

Identifikasjonsdetaljer: Museumsnr. T10524 i samlingen til Seksjon for arkeologi og Kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet.

Steinens opprinnelige funnsted var Kuløy, Smøla kommune, gård nr. 14, Møre og Romsdal, men ble i 1913 innlemmet i daværende Det kongelig norske Videnskabernes Selskabs Oldsagsamlingen.

Askeladden-id: 45137 (Riksantikvarens database for kulturminner)

4.3.2:

- Beskrivelse og beholdning, inkludert kataloginformasjon/arkivbeskrivelse eller annen informasjon om tilgang til dokumentene.

Kulisteinen ble innført i Vitenskapsmuseets hovedkatalog i 1913 med museumsnummeret T10524 og flg. tekst:

“Tilhugget sten i bautastenform med et indhugget kors paa den ene side. Den er 1,90 m. høi med rektangulært tversnit, nedentil 28 X 14 cm., oventil 20 X 14 cm. i tverm. Korset er tegnet med fordybede konturlinjer, nu tildels temmelig utydelige, omtr. 65 cm. høit, sidearmene hver 9 cm. lang, noget indsmalnende indad, rækkende ud til stenens kanter. Den har sidst staaet som en stolpe under en gulvaas i en laave paa Kuliø i Edø. Det fortælles, at den oprindelig skal have været længere, men være blevet afslaaet (T10524).”

På katalogiseringstidspunktet hadde man ikke lagt merke til runeinnskriften til tross for at det i en beretning fra 1810 ble nevnt at det var “runebokstaver” på steinen. Den kategoriseres derfor i 1913 som en bautastein (stein uten innskrift). Det finns ingen katalogtekst, der runene nevnes, men dette er til gjengjeld godt dokumentert i brev og rapporter i Vitenskapsmuseets Topografiske arkiv (Kuløy, gnr. 14, Smøla kommune, Møre og Romsdal fylke). Runeinnskriften ble først for alvor erkjent i 1956, og den første tydingen av innholdet er dokumentert i et brev fra Aslak Liestøl (Universitetets oldsaksamling) til førstekonservator Sverre Marstrander (Videnskapsselskapets oldsaksamling) datert 1. okt. 1956:

“...I det siste har jeg arbeidet med innskriften på bautasteinen fra Kuli, Edøy (T. 10524) og jeg tror nå at jeg har greid å lese mesteparten av den. Den lyder:

Purir auk haluarþr raistu stain Þinsi aft ulf ...
tualf uintra hafði kristintumr uirit i nuriki ...

“Þórir ok Hallvarðr reistu stein Þenna ept ...
tólf véttr hafði kristindómr verit i Nóregi ...

Tore og Hallvard reiste denne steinen etter ...
tolv vintre hadde kristendommen vært i Norge ...”

Dette ble publisert i bearbeidet form i 1957³.

Ytterligere informasjon om Kulisteinen finns i Runearkivet nr. N449, Topografisk arkiv ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Kulisteinen er tilgjengelig i NTNU Vitenskapsmuseets middelalderutstilling i Suhmhuset i Trondheim.

- **Bibliografiske detaljer og registreringsdetaljer.**

Runearkivet nr. N449, Topografisk arkiv ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

NTNU Vitenskapsmuseets hovedkatalog T10524

Vitenskapsmuseets Topografiske arkiv (Kuløy, Gnr. 14, Smøla kommune, Møre og Romsdal)

Norges innskrifter med de yngre runer bd. I-VI. kat.no. 449.

- **Opprinnelse:**

Kulisteinens innskrift nevnes første gang i en beretning fra 1810, der den er omtalt som en stein med “Runebogstaver og Kors paa”⁴. I 1867 omtales steinen igjen med ordene: “Paa gaarden Kulø paa Smølen(!) skal der under en ladebygning ligge en stor sten med indskrift”⁵

Første mere konkrete dokumentasjon av Kulisteinen er bevart i et brev fra 1869⁶ der B.E. Bendixen⁷ skriver til O. Rygh⁸. Bendixen hadde vært på befarings på Kuløy og funnet steinen “indbyget i en Laave, hvorhen den nylig var flyttet; den havde tidligere staaet paa den slette

³ Liestøl, Aslak: 449. Kuli. Norges innskrifter med de yngre runer IV. Oslo 1957, s. 280 ff.

⁴ Prost H. G. Bull (Oslo Universitetsbibliotek mskr.1056 fol.)

⁵ Nicolaysen: Aarsberetning 1867

⁶ Brev i Runearkivet datert Kristiansund 30.9. 1869.

⁷ http://www.snl.no/.nbl_biografi/Bendix_Edv_Bendixen/utdypning

⁸ http://www.snl.no/.nbl_biografi/Oluf_Rygh/utdypning

Mark øst for og tæt ved Husene. Da stenen var noget for høi til det Brug, man gjorde af den, nemlig som Støtte under Laavebroen, var Spidsen afhugget; den lå tæt ved.””Stenen har ikke runer , men i den ene smale Side omtrent midt paa den er i begge Rande opover flere smaa Streger, som synes at være huggede og hvoraf enkelte have en fjern Lighed med Runer.”... “Under disse Streger fandtes to smaa retvinklede Kors”. Bendixen hadde altså ingen tro på at det var runer på steinen.

I 1913 hentes steinen inn til DKNVS⁹ Oldsagsamlingen (nåværende NTNU Vitenskapsmuseet) og blir plassert i museets hage. Først i 1956 oppdaget Aslak Liestøl at det var to linjer med runer. De første ordene i hver linje kunne leses uten videre, mens resten av innskriften krevde nøyere granskning.

- Vurdering av materialets fysiske tilstand/konserveringstilstand og oppbevaringsforhold. Steinen har stått utendørs inntil 1957, hvor den ble flyttet til DKNVS Museets arkeologiske utstilling, og fra 1996 ble den en del av NTNU Vitenskapsmuseets nye middelalderutstilling. Steinen oppbevares i en bygning, hvilket er den beste beskyttelse mot nedbrytning av stein. Rommet er klimastyrt slik at det ikke er grobunn for mose og mugg.

- Visuell dokumentasjon.
Se vedlagte foto (fig. 1-5).

- Bibliografi.

Hagland, Jan Ragnar: Innskrifta på Kulisteinen: Ei nylesing ved hjelp av Jan O. H. Swantessons mikrokarteringsteknologi. Innskrifter og datering. Senter for middelalderstudier Skrifter nr. 8. Red. Audun Dybdahl, Jan Ragnar Hagland. Trondheim 1998.

Knirk, James E.: Kuli. §2. The Runestone. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, vol. 17, s. 413-414. Red. Heinrich Beck. Berlin 2001.

Lie, Ragnar Orten: Bautasteiner i Romsdal. Om bautasteiner generelt og Trollpila spesielt. Romsdalsmuseet Molde, årbok 2004. Molde 2004.

Liestøl, Aslak: 449. Kuli. (Norges innskrifter med de yngre runer. Fjerde bind. Oslo 1957. Red. Magnus Olsen).

Pettersen, Kristian: Kuløy – sentralt i går, utkant i dag. Spor 1986-2. Trondheim 1986.

- Referanser.

⁹ Det kongelige norske videnskabernes selskab

Professor François-Xavier Dillmann
École Pratique des Hautes Études à la Sorbonne, Paris, Frankrike
Francois-Xavier.Dillmann@ephe.sorbonne.fr
tlf. +33 01 39 51 71 60

Professor Jan Ragnar Hagland
NTNU Det humanistiske fakultet
Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap
Jan.Ragnar.Hagland@ntnu.no
tlf. 73 59 64 07

Professor James E. Knirk
Universitetets kulturhistoriske Museum, UiO
Runearkivet, Arkeologisk seksjon
j.e.knirk@khm.uio.no
tlf. 22 85 97 56

Seksjonssjef Ingrid Smedstad
Seksjon for arkeologiske kulturminner
Riksantikvaren
Dronningensgate 13
postboks 8196 Dep
0034 Oslo
tlf. 98202821
ism@ra.no

Dr. Sæbjørg Walaker Nordeide
Forsker
Senter for Middelalderstudier (CMS)
Universitetet i Bergen
Sabjorg.Nordeide@cms.uib.no
55 58 80 94

Fylkesarkeolog Kristian Pettersen
Sør-Trøndelag fylkeskommune
tlf. 73 86 64 97
kristian.pettersen@stfk.no

4.4: BEGRUNNELSE FOR INNSKRIVELSE AV DOKUMENTENE I NORGES DOKUMENTARV

4.4.1: Autentisitet.

Runeinnskriften har vært underlagt grundige studier av runologer de siste 50-60 år og resultatene publisert i diverse fagskrifter (jvf. pkt. 4.3.2). Etter Liestøls oppdagelse har runenes ekthet ikke vært betvilt.

Kuløy, som ligger i skjærgården imellom fastlandet og Smøla ligger strategisk godt plassert i forhold til kontroll av trafikken i farvannet. På øya ligger det fremdeles i dag et meget stort antall gravhauger, hvorav mange er av anselig størrelse. I førkristen tid begravdes øyas avdøde i store hauger i nærheten av gården og markerte/legaliserte ved hjelp av disse slektens eiendomsrett/odelsrett til øya. Haugene var en synlig markering på lang avstand for de forbipasserende. Etter Kristendommens innførelse skulle alle begravelser foregå på innvidde kirkegårder, og praksisen med begravelser ved slektsgården opphørte. Ny arkeologisk forskning viser at runesteinene i tidlig kristen tid, som var preget av uro, tok over rollen som eiendomsmarkering etter at gravleggelse av slektninger i gravhauger opphørte. Kulisteinens første linje: "Tore og Hallvard reiste denne steinen etter ..." opplyser om et arveoppgjør, der Tore og Hallvard tar over arven/odelen etter faren deres. Eieren av gården på Kuløy i dag heter Tore Kuløy, og han forteller om navnetradisjonen, som har vært i familien hans gjennom generasjoner. Han og hans bror Hallvard er siste gren på stammen av en lang rekke familiemedlemmer, som gjennom tidene har fått navnene Tore og Hallvard.

Ifølge arkeologisk, kulturhistorisk og runologisk forskning er det ikke noe som tilsier at Kulisteinen ikke skulle være autentisk. Dette underbygges trolig av den muntlige tradisjonen til Kuløy-familien.

4.4.2: Dokumentenes betydning for Norge.

Nasjonal betydning

Kulisteinen er nasjonen Norges dåpsattest. Kulisteinen oppfattes som et uerstattelig kulturminne og dokument, som rommer kilde til forståelse av den tidlige nasjonsbygging, kristendommens rolle i denne prosessen og tidligere tiders samfunnsstruktur og ferdsel.

Viktighet

Runestein ble ifølge de tidlige skriftkildene reist til minne om døde personer og plassert strategisk langs ferdselsårer. Etersom runesteiner oftest er reist til minne om en bestemt person – i dette tilfellet ant. faren til Tore og Halvard - finnes tekstinnholdet til Kuli-steinen bare i ett eksemplar. I Kulisteinens runeinnskrift dokumenteres det for første gang på norsk jord at det på steinens tilblivelsestidspunkt finnes et samlet Norge. For den norske nasjonen er dette vår felles dåpsattest, og det er enestående at man kan datere en så viktig innskrift så forholdsvis nøyaktig. (jvf. 4.4.3). Foruten en skriftlig bekreftelse på Norges eksistens på et så tidlig tidspunkt rommer innskriften informasjon om kristendommens innførelse i Norge. Dette må likeledes anses som en meget vesentlig opplysning, da dette tidspunkt også kan angis forholdsvis presist.

Konsekvensene, hvis dokumentet går tapt

Går steinen tapt mister Norge selvsagt dåpsattesten sin.

4.4.3: Tid, sted, mennesker, tema, form og kulturell, åndelig og religiøs verdi

Tid og sted

Runeinnskriften til Kulisteinen representerer et av de tidligste vitnesbyrd om kristendommen i Norge, og i denne innskriften nevnes navnet "Norge" for første gang på norsk jord. Navnet "Norge" nevnes allerede i annen halvdel av 900-tallet på den danske Jelling-steinen ("Kong Harald lot gjøre dette minnesmerke etter sin far Gorm og sin mor Tyra, den Harald som vant hele Danmark og Norge og gjorde Danene kristne"). Tidfestingen av Kulisteinens innskrift har vært omdiskutert, da det i Norge ifølge sagaene har vært flere kristningsforsøk, men forskerne synes nå enige om at den kan relateres til tinget på Moster i Sunnhordaland i begynnelsen av 1020-årene under Olav Haraldson (Olav den Hellige)¹⁰. Her skal kristningen av hele Norge ha blitt fullført og Kulisteinen vil i så fall være reist i begynnelsen eller midten av 1030-årene. I en myr like nord for det stedet, hvor Kulisteinen opprinnelig skulle ha stått, ble det i 1984 utgravd fundamenter til ei antatt trebru, som er datert ved dendro-kronologi (årringdatering) til 1034. Da brobygging jevnlig nevnes i runeinnskrifter og runestein typisk plasseres ved slike overgangssteder er det en viss sandsynlighet for at broen og Kulisteinen er samtidige. Rent filologisk tyder mye på at innskriften ikke er eldre enn 1008 eller 1009, så dette motsier ikke de arkeologiske konklusjonene.

Tema og form

Ny forskning¹¹ viser at de fleste skandinaviske runeinnskrifter, som er fra 750-1050 e.Kr. knytter seg til odelsretten. De følger en felles formel, som beskriver hvem, som har reist steinen og hvem, steinen skal ære. Innbefattet i denne teksten er stadfestingen av en odelsrett, som er gitt videre fra den som æres til den/de som har reist steinen. Dette er viktig informasjon om datidens samfunn. Kulisteinen tilhører denne kategorien av innskrifter.

Kulturell verdi

Kulisteinens innskrift rommer ikke alene viktig informasjon om arveretten i datidens samfunn og formidlingen av denne; men vitner også om store samfunnsomveltninger, der Norge er blitt et samlet rike og har fått en ny religion, som nylig er blitt innført. Noe som har dannet grunnlaget for utviklingen av den norske nasjonen og den norske kulturen.

4.4.4: Unikhet, integritet, trussel og bevaring.

Unikhet

Kulisteinen kan av betydning for Norge sammenlignes med den danske Jelling-steinens¹²

¹⁰ Knirk, James E.: Kuli. §2. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, vol. 17, s. 413. Red. Heinrich Beck. Berlin 2001.

¹¹ Sawyer, Birgit: Viking-Age Rune-Stones as a Crisis Symptom. NAR Vol. 24, No 2, 1991.

¹² (<http://whc.unesco.org/en/list/697>)

betydning for Danmark. Den danske runesteinen bærer innskriften: “Kong Harald lot gjøre dette minnesmerke etter sin far Gorm og sin mor Tyra, den Harald som vant hele Danmark og Norge og gjorde Danene kristne”. Den kalles for Danmarks dåpsattest, og det er da også tydelig at Jellingsteinen og Kulisteinen følger samme mal og formidler beslektet budskap.

Integritet

Sammenholdes den arkeologiske dokumentasjonen med skriftkildene og de lingvistiske tolkningene stemmer resultatene godt overens. Kulisteinen er geologisk bestemt til å være av feltspatrik gneis, som er vel kjent fra fastlandet innenfor skjærgården ved Kristiansund, hvilket dokumenterer at steinen er lokal.

Trussel

Kulisteinen står utstilt uten glass og ikke skjermet mot berøring. Under de nåværende forholdene vil den største trusselen mot Kulisteinen være hærverk eller en krigssituasjon.

Bevaring

Steinen er godt bevart og skal ikke ut fra nåtidens situasjon være vanskelig å bevare for ettertiden. Det beste vern mot nedbryting av stein er vern mot vind og vær (temperatursvingninger, luftforurensning mv.), slik det praktiseres i dag ved oppbevaring innendørs under klimakontrollerte forhold.

4.5: JURIDISKE FORHOLD

4.5.1: Eier av dokumentene.

Den norske stat ved Riksantikvaren – Direktoratet for Kulturminnevern

kontaktperson:

Seksjonssjef Ingrid Smedstad

Seksjon for arkeologiske kulturminner

Riksantikvaren

Dronningensgate 13

postboks 8196 Dep

0034 Oslo

tlf. 98202821

ism@ra.no

4.5.2: Forvalter av dokumentene.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie

NTNU Vitenskapsmuseet

ark@vm.ntnu.no

Tlf. 73 59 21 70

4.5.3: Annen rettslig status:

a: **Rettslig eier av dokumentene.**

Den norske stat ved Riksantikvaren – Direktoratet for Kulturminnevern

b: **Tilgang til dokumentene.**

Ingen begrensning

c: **Opphavsrett til dokumentene.**

Ingen

d: **Administrativt ansvar.**

NTNU Vitenskapsmuseet forvalter statens eiendomsrett til Kulisteinen¹³ i sin egenskap av landsdelsmuseum for Midt-Norge¹⁴.

Kulisteinen blir formidlet til publikum gjennom sin plass i museets middelalderutstilling, og en kopi av runesteinen er satt opp på Kuløy på den formodede opprinnelige plassen.

e: **Andre faktorer.** Er det andre faktorer ved dokumentene som bør bli nevnt, eksempelvis at andre institusjoner har lovmessig rett til å oppbevare disse dokumentene?

Nei

4.6: BEVARINGSPLAN

4.6.1:

Det er ikke utarbeidet noen bevaringsplan for Kulisteinen, da den så sent som i 1995 ble vurdert i forbindelse med oppstilling av NTNU Vitenskapsmuseets middelalderutstilling, som den er en del av i dag. Steinen ble på daværende tidspunkt undersøkt og erklært for å være i veldig god stand.

Steinen oppbevares i en bygning, som er klimakontrollert slik at det ikke er grobunn for mose og mugg.

4.7: KONSULTASJON OG SAMTYKKE

4.7.1: Videre i nominasjonen skal det bekreftes at følgende er blitt orientert om og har godkjent denne:

a: Dokumentenes eier(e)

Den norske stat ved Riksantikvaren – Direktoratet for Kulturminnevern

kontaktperson:

Seksjonssjef Ingrid Smedstad

¹³ Jvf. Lov om kulturminner, 1978-06-09: 12kap. III §

¹⁴ (jvf. 1979-02-09 nr 8785: Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven kap. 1 avsnitt 3 §11, kap. 2 §10

Seksjon for arkeologiske kulturminner

b: Dokumentenes forvalter(e)
Seksjon for arkeologi og kulturhistorie
NTNU Vitenskapsmuseet
ved Seksjonsleder Birgitte Skar
Museumsdirektør Axel Christophersen

DEL B: TILLEGGSINFORMASJON

4.8: VURDERING AV RISIKO

4.8.1.

- Arkivets miljømessige forhold både innvendig og utvendig
Steinen står utstilt i en bygning, som ble oppført i 1847 og undergikk en omfattende renovering på 1990-tallet. Rommene i bygningen er klimastyrte slik at det ikke er grobunn for mose og mugg. Belysningen er dempet. Bygningen ligger høyt i terrenget og de naturlige omgivelsene er ingen umiddelbar trussel.

- De aktuelle oppbevaringsforholdene
Oppbevaringsforholdene er tilfredsstillende ut ifra dagens krav. Rommet er tørt og klimakontrollert. Utstillingslokalet er sikret med vakt i åpningstiden og alarmbelagt uten for åpningstid.

- Manglende budsjett for bevaring
Nei

- Tilgang til dokumentene
Kulisteinen står utstilt i NTNU Vitenskapsmuseets Middelalderutstilling, er tilgjengelig for publikum i museets åpningstid og ellers etter avtale. Steinen er plassert fritt på gulvet, utstilt uten glass og ikke skjermet mot direkte berøring.

4.9: VURDERING AV BEVARING

4.9.1:

- Dokumentenes aktuelle, fysiske tilstand
Tilfredsstillende.

- Dokumentenes bevaringshistorie
Kulisteinen er rundt 1000 år gammel og det må antas at den hovedparten av tiden har stått ute på Kuløy i all slags vær. Arkivinformasjon fra 1869 opplyser at den tidligere hadde stått

“paa den slette Mark øst for og tæt ved Husene”, men at den “nylig var flyttet” og “indbygget i en Laave”. Den forvitring, som finns i innskriftens øverste ende, må formodes hovedsakelig å stamme fra tiden, hvor den sto fritt på øya. Tiden som byggemateriale til låven har muligvis beskyttet den noe. I 1913 ble steinen flyttet fra Kuløy til DKNVS Oldsagsamlingens hage. I 1957 ble steinen tatt inn i museets utstilling, hvor den har stått siden, og på det viset beskyttet mot videre nedbryting.

- Aktuell bevaringsstrategi, inkludert fasiliteter og tilgjengelig ekspertise
Kulisteinen skal fortsatt oppbevares innomhus i kontrollert klima.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet har personale med ekspertise på steinkonservering.

- Personer/organisasjoner ansvarlige for bevaringen
Seksjonsleder ved Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet.
Konservingslaboratoriet ved Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet.

4.10: RESULTATET AV NOMINASJONEN

4.10.1.

Det har i senere tid vært en fornyet interesse for dokumentasjon, forskning og fornyet tolkning av Kulisteinens innskrift. NTNU Vitenskapsmuseet ser svært gjerne at dette skjer. Oppføring i Norges dokumentarv vil skape oppmerksomhet og kan øke mulighetene for finansiering av f. eks. nye laserskanninger, som kan gi et mere finmasket materiale og danne grunnlag for videre dokumentasjon og forskning på runeinnskriften til Kulisteinen.

4.10.2: Hvordan fikk din institusjon informasjon om Den norske komité for verdens dokumentarv og arbeidet med etableringen av Norges dokumentarv?
Gjennom invitasjon til og deltakelse i oppstartkonferansen 30.03. 2011.

Denne nominasjonen er presentert av:
Navn (blokkbokstaver)....AXEL CHRISTOPHERSEN

Signatur..... Dato. 13.09. 2011

Figurer

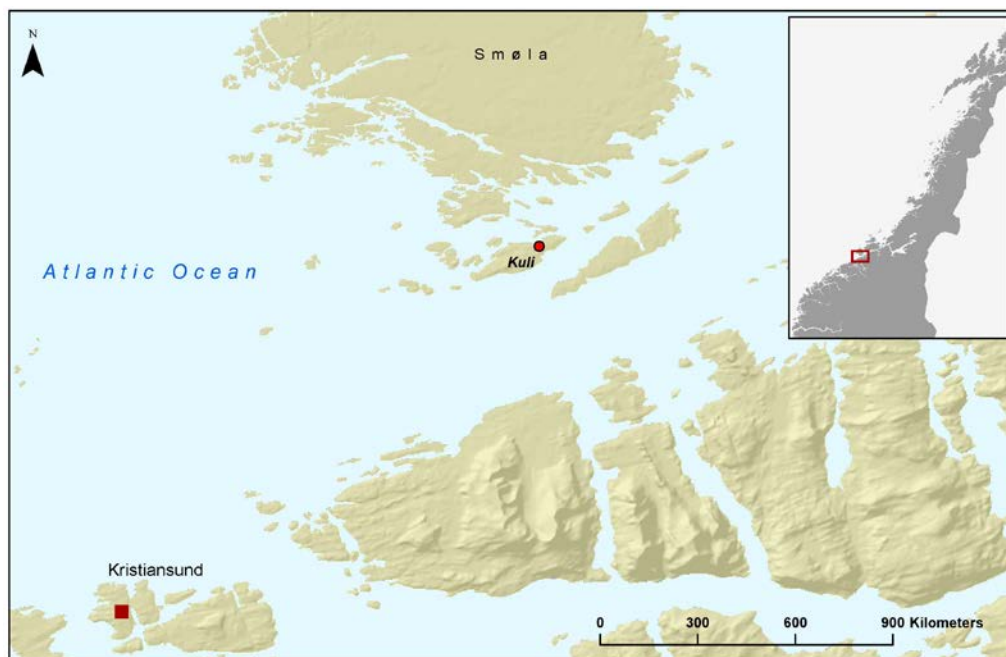

Fig 1. Kulisteinens plassering i Skjærgården ut for Kristiansund på Nordmøre.
Kart: Øyvind Ødegård, NTNU Vitenskapsmuseet.

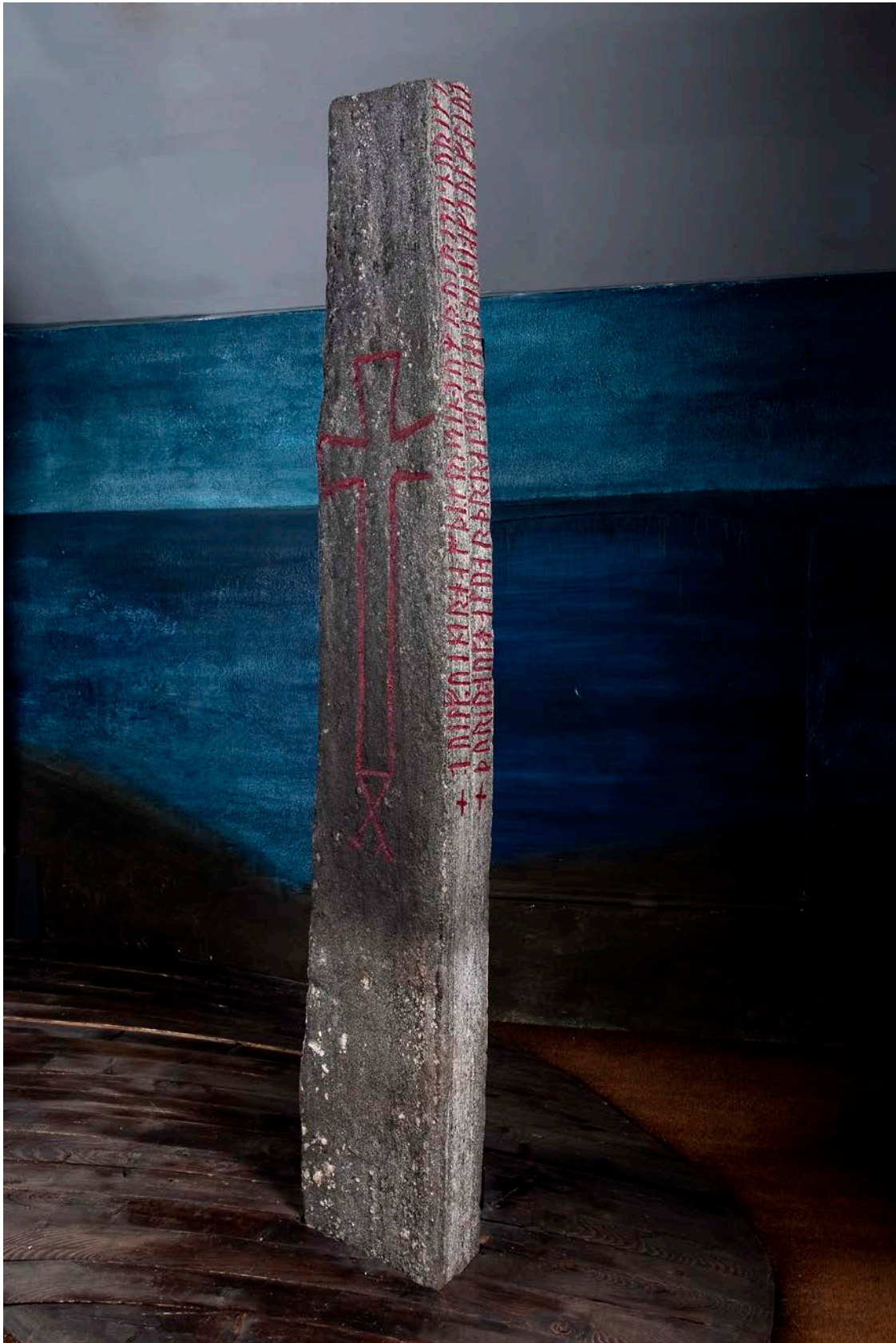

Fig. 2. Kulisteinen med kors og runeinnskrift.
Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Fig. 3. Kulisteinen med kors og runeinnskrift, utsnitt.
Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

Fig. 4. Runeinnskriften til Kulisteinen.
Foto: Åge Hojem, NTNU Vitenskapsmuseet.

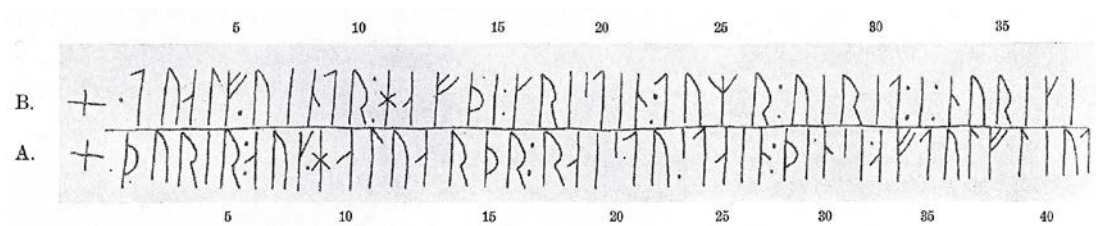

Fig. 5. Tegning av runeinnskriften til Kulisteinen. (Etter "Norges runeinnskrifter med de yngre runer. Bd. IV" s. 282).